

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาระดับอุดมศึกษามีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาความเจริญงอกงามทางสติปัญญาและความคิด เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ มุ่งสร้างสรรค์กำลังคนในระดับวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงเพื่อพัฒนาประเทศ และมุ่งพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ จริยธรรม เข้าใจในศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้ดำเนินชีวิตอันมีคุณค่าแก่ตนเอง สังคมและประเทศชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540–2544) ที่มุ่งเน้นพัฒนาคน คือ มุ่งให้ทุกคนมีการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและให้โอกาสมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศทุกๆ ด้านอย่างเต็มที่ (ภิญโญ สาธร, 2526:161 และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540: 22) ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงมีภารกิจหลักที่ต้องปฏิบัติ 4 ประการ คือ 1) การจัดการเรียนการสอน 2) การวิจัย 3) การให้บริการวิชาการแก่สังคม และ 4) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (ทบวงมหาวิทยาลัย, ส่วนวิจัยและพัฒนา สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา, 2541: วราภรณ์ บวรศิริ (2540: 28) ได้แบ่งสถาบันอุดมศึกษาของไทย ออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 2) มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเอกชน สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 3) สถาบันวิทยาลัยของรัฐ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และสถาบันวิชาชีพเฉพาะของรัฐ และ 4) สถาบันวิชาชีพเฉพาะของเอกชน ดังนั้นวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขซึ่งเป็นสถาบันวิทยาลัยของรัฐ ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จึงมีภารกิจหลักที่ต้องปฏิบัติ 4 ประการเช่นเดียวกับสถาบันอุดมศึกษาอื่น

ในอดีตที่ผ่านมา การจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิต โดยยึดถือหน้าที่การสอนเป็นประการสำคัญ ทำให้ละเลยภารกิจสำคัญด้านอื่นๆ เช่น การศึกษาค้นคว้าวิจัย เพื่อบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ และการบริการวิชาการแก่สังคม ซึ่งเป็นภารกิจหนึ่งที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษา (วิจิตร ศรีสอาน, 2518) ซึ่งในระยะแรก การจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะอยู่ในส่วนกลาง คณะกรรมการวางแผนปฏิรูปการศึกษา (2517) ได้ตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทการให้บริการวิชาการแก่สังคมของสถาบันอุดมศึกษา จึงบรรจุงานนี้เป็นภารกิจหลักประการหนึ่งไว้ในแผนฯ ฉบับที่ 4 และ ฉบับที่ 5 โดยมีนโยบายมุ่งส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่มาขยายงานการให้บริการวิชาการแก่สังคมให้กว้างขวางยิ่งขึ้นและตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในการ

พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาในส่วนภูมิภาคเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และศูนย์วิชาการตามภาคต่างๆ ตลอดจนสนับสนุนนิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน และชนบท (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2530: 5)

สถาบันอุดมศึกษาควรทำหน้าที่รับใช้ชุมชนหรือนำเพื่อประโยชน์ให้กับชุมชนที่วิทยาลัยหรือสถาบันนั้นตั้งอยู่ การให้บริการวิชาการแก่สังคมจะช่วยสนับสนุนส่งเสริมการสอนและการวิจัยให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงในสังคมและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ การค้นคว้าหลักวิธีการและแนวปฏิบัติใหม่ๆ ที่จะช่วยแก้ปัญหาให้ตรงตามความต้องการและความจำเป็นของสังคมมากยิ่งขึ้น (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2525) John Naisbitt อ้างถึงใน วิมาน นานาศิลป์ (2540: 8) กล่าวถึงแนวโน้มอนาคตโลกที่จะเป็นภายหลัง ค.ศ. 2000 เกี่ยวกับการสาธารณสุขและการศึกษาจะเน้นการพึ่งตนเอง บทบาทหน้าที่หลักของสถาบันการศึกษาใน การที่จะต้องจัดกระบวนการเรียน การสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

สถาบันการศึกษาในประเทศตะวันตก เช่น สหรัฐอเมริกาได้หันมาเน้นความสำคัญของการศึกษาด้าน การวิจัยและการให้บริการวิชาการแก่สังคมโดยเชื่อว่าหนทางอยู่รอดของอาจารย์และสถาบันการศึกษาอยู่ที่ การเผยแพร่ผลงานค้นคว้าทางวิชาการให้ปรากฏออกไปให้กว้างไกลที่สุดและการกินนอกสถาบันเป็น การกิจที่ควรแก่การส่งเสริมสนับสนุนเพราะเป็นหนทางนำชื่อเสียงเกียรติคุณและรายได้เพิ่มพูนแก่ตัวอาจารย์ และสถาบันนั้นๆ มหาวิทยาลัยใดส่งเสริมงานวิจัยและให้บริการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในระดับชุมชน ท้องถิ่น หรือระดับชาติตลอดถึงระดับโลกจะสามารถดึงดูดอาจารย์ที่มีคุณภาพสูง ดึงดูดเงินทุนอุดหนุนและดึงดูดนัก ศึกษาเข้าสู่มหาวิทยาลัย (เพชรภรณ์ นันทรามาศ ,2528: 2)

กระทรวงสาธารณสุขมีสถาบันพระบรมราชชนกเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการผลิตและพัฒนา กำลังคนด้านสาธารณสุขในระดับอุดมศึกษา มีวิทยาลัยในสังกัด จำนวน 44 แห่ง เป็นวิทยาลัยพยาบาล จำนวน 35 แห่ง ตั้งกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ผลิตบุคลากรทางการพยาบาลที่มีความรู้ ความ สามารถ พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม ออกไปให้บริการด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนทั่วประเทศ กระทรวงสาธารณสุขจึงตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับนโยบาย การพัฒนาการสาธารณสุขของประเทศ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและความเชื่อมั่น ศรัทธาของสังคม สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข จึงได้กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติใน การประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางให้วิทยาลัยในสังกัดทุกแห่งได้พัฒนาภารกิจของตนเองและ สร้างความร่วมมือทางวิชาการ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เนื่องจากวิทยาลัยทั้ง 44 แห่ง

กระจายอยู่ทั่วประเทศ จึงได้มีการร่วมมือกันเป็นเครือข่ายในภูมิภาคเดียวกัน รวมทั้งหมด 4 เครือข่าย วิทยาลัย ในกลุ่มภาคกลางจึงได้รวมตัวกันเป็นวิทยาลัยเครือข่ายภาคกลาง มีจำนวน 16 แห่ง เป็นวิทยาลัยพยาบาลที่เปิด สอนหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ 4 ปี (เทียบเท่าปริญญาตรี) จำนวน 8 แห่ง ซึ่งมีจำนวนมากกว่าเครือข่ายอื่นๆ และส่วนใหญ่เป็นวิทยาลัยพยาบาลที่เปิดดำเนินการมามากกว่า 30 ปีขึ้นไป ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราช ชนนิกรุงเทพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสัชนาท วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี วิทยาลัย พยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีพระพุทธบาท วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรีรัษฎา และวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้าเพชรบุรี ซึ่งมีวิทยาลัย พยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี เป็นประธานเครือข่าย ดำเนินการโดยอาศัยกรอบแนวคิดในการกำหนดองค์ ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาและใช้พันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาเป็นแนวทางกำหนด ซึ่งกำหนด ให้งานบริการวิชาการแก่สังคมเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษา แบ่งเป็น 3 องค์ ประกอบย่อย ได้แก่ งานบริการวิชาการและวิชาชีพ งานชุมชนสัมพันธ์ และงานสาธารณสุขุสาธิต ซึ่ง ครอบคลุมเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน การจัดสรรงบประมาณ ประเภท กิจกรรม และการประเมินผล ส่วนนโยบายการให้บริการจะเน้นการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค และ อาจต้องการเพิ่มขึ้นในภาคอุตสาหกรรมการผลิต สถานประกอบการ ในการดูแลสุขภาพที่บ้าน ในการดูแลผู้ สูงอายุ ผู้ป่วยเรื้อรัง ดังนั้นการให้บริการวิชาการแก่สังคมจึงต้องคำนึงถึงความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น ในด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา และภาษา (กระทรวงสาธารณสุข, 2541: 20)

การบริการวิชาการแก่สังคมก่อให้เกิดประ โยชน์โดยส่วนรวมทั้งต่อสถาบันการศึกษาและชุมชน ด้านสถาบันการศึกษา คณาจารย์และนิสิตนักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงตามสภาพความเป็นจริงของสังคม และเพิ่มโอกาสในการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้อง กับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเป็นที่ยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมด้วย และประโยชน์ต่อชุมชน เป็น การเสริมความรู้ให้แก่ประชาชน ช่วยแก้ไขปัญหาของสังคม ช่วยพัฒนามาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชน ให้มีสุขภาพดี มีความผาสุกและอยู่ในสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งมีส่วนสร้างและร่วมพัฒนาสังคม ทำให้บ้านเมืองเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (พงษ์ภิญโญ ธรรมคุณ, 2529: 3; ทบวง มหาวิทยาลัย, 2530: 6 และ วันชัย สิริชนะ, 2539: 26) และวิพรรณ วัฒนชีพ (2541: 45) ได้กล่าวถึงการให้ บริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาลสังกัด กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีวิทยาลัยพยาบาลส่วนใหญ่ตั้ง กระจายอยู่ในส่วนภูมิภาค วิทยาลัยควรมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนซึ่งถือเป็นแหล่งความรู้ที่ดีและเป็นห้อง เรียนที่เป็นสถานการณ์จริงที่สุดของนักศึกษา เพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ สังคมและสิ่ง แวดล้อมทั้งชุมชนและวิทยาลัย

จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา พบปัญหา ด้านอัตรากำลังไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณ และวิทยากรที่มีภาระงานมาก (วราพร พลอยประเสริฐ, 2538) จากการดำเนินงานเพื่อบรรลุการมีสุขภาพที่ดีถ้วนหน้าของภาคกลาง พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีน้อย (เมธี จันท์จารุภรณ์, 2541) และ Woodman EAK (1994) ได้ศึกษา พบว่า งานบริการวิชาการแก่สังคมได้รับความสนใจในระดับต่ำ

ดังนั้น การพัฒนางานการบริการวิชาการแก่สังคมให้ได้ผล สถาบันการศึกษาควรมีแผนงานบริการวิชาการแก่สังคมที่ชัดเจนและต่อเนื่องทุกปี โดยกำหนดให้เป็นร้อยละ 5 ของภาระงาน และควรมีสิ่งสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวกให้เป็นอย่างดี (อุไรพรรณ เจนวณิชยานนท์ ,2537:327-328 อ้างถึงใน ทศนีย์ นนทะสร และคณะ, 2541 :42) แผนงานควรสอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีทางการศึกษา อาจารย์พยาบาลเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการให้การบริการวิชาการแก่สังคม (กระทรวงสาธารณสุข, 2541:9) นอกจากนี้สถาบันการศึกษาควรมีการพัฒนาเครือข่ายและประสานความร่วมมือกับสถานบริการได้แก่ โรงพยาบาล ซึ่งมีพยาบาลวิชาชีพเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการให้บริการวิชาการแก่สังคม ซึ่งนับวันการพยาบาลจำเป็นต้องพัฒนาความสำคัญของวิชาชีพในการให้บริการสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น การให้บริการจะขยายจากสถานบริการสู่อุปกรณ์และชุมชน ซึ่งรูปแบบของการให้บริการจะเป็นการให้คำปรึกษาเพื่อการตัดสินใจของผู้รับบริการจะมากขึ้นด้วย (กุลยา ดันติผลาชีวะ,2539 ; ละเอียด แจ่มจันทร์, 2540 และ Lee, 1997: 116) นอกจากนั้น Maunder (1991: 109) ได้กล่าวถึง การมีสัมพันธภาพกับสังคมจะช่วยพัฒนาพยาบาลวิชาชีพให้เป็นบุคคลที่มีความรู้กว้างไกล เข้าใจตัวเอง รู้ความต้องการของผู้ป่วยและสังคม ส่วนด้านผู้รับบริการ ส่วนใหญ่จะเป็นประชาชนในชุมชนนั้นๆ ควรจะต้องมีหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน การตัดสินใจและการติดตามประเมินผล เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนและสนับสนุนการพัฒนาสถาบันการศึกษาเพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนและประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคกลาง ว่าเป็นอย่างไร และศึกษาทัศนคติของอาจารย์พยาบาล พยาบาลวิชาชีพและประชาชน ต่อการบริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล ว่าเป็นอย่างไร เปรียบเทียบทัศนคติของอาจารย์พยาบาลกับพยาบาลวิชาชีพและเปรียบเทียบทัศนคติของอาจารย์พยาบาลกับประชาชนว่าแตกต่างกันหรือไม่ และหาแนวทางการบริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล ให้เป็นรูปแบบที่ชัดเจนขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคกลาง
2. ศึกษาทัศนคติของอาจารย์พยาบาล พยาบาลวิชาชีพ และประชาชน ต่อการบริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคกลาง
3. เปรียบเทียบทัศนคติของอาจารย์พยาบาลกับพยาบาลวิชาชีพ ต่อการบริการวิชาการ แก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคกลาง
4. เปรียบเทียบทัศนคติของอาจารย์พยาบาลกับประชาชน ต่อการบริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคกลาง
5. กำหนดแนวทางการบริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคกลาง

ปัญหาการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคกลาง เป็นอย่างไร
2. อาจารย์พยาบาล พยาบาลวิชาชีพ และประชาชน มีทัศนคติต่อการบริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคกลาง เป็นอย่างไร
3. อาจารย์พยาบาลและพยาบาลวิชาชีพ มีทัศนคติต่อการบริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคกลาง แตกต่างกันหรือไม่
4. อาจารย์พยาบาลและประชาชน มีทัศนคติต่อการบริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคกลาง แตกต่างกันหรือไม่
5. แนวทางการบริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคกลาง ควรเป็นอย่างไร

แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย

ทบวงมหาวิทยาลัย (2540: 7) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาภารกิจบริการวิชาการแก่สังคมเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยกำหนดแนวทางที่สำคัญดังนี้คือ

1. ภารกิจบริการวิชาการแก่สังคมควรมีเป้าหมายสำคัญเพื่อพัฒนาสังคมสารสนเทศและสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่จะเป็นพื้นฐานที่แข็งแกร่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ ของสังคม

2. องค์กรบริการวิชาการรูปแบบใหม่ๆ ควรได้รับการพัฒนาขึ้น เช่น องค์กรการศึกษาต่อเนื่อง องค์กรบริหารสารสนเทศ อุทยานวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

3. งานบริการวิชาการในระยะยาว ควรเป็นกิจกรรมที่สามารถเลี้ยงตนเองหรือเป็นแหล่งรายได้เพิ่มเติมของสถาบัน นอกจากนี้กิจกรรมบริการวิชาการบางประเภทยังอาจมีการลงทุนและดำเนินการกับภาคเอกชนของไทยและต่างประเทศมากยิ่งขึ้นในอนาคต

4. ควรมีการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับองค์กรต่างๆ ภายนอก ในการดำเนินการให้บริการวิชาการรูปแบบต่างๆ แก่หน่วยงานและประชาชน รวมถึงความร่วมมือกับองค์กรวิชาชีพต่างๆ และองค์กรต่างประเทศ

นอกจากภารกิจของสถาบันแล้ว ชุมชนจะต้องมีบทบาทร่วมด้วย ดังนั้น แนวคิดในการเสริมสร้างกิจกรรมชุมชนให้เข้มแข็ง มีดังนี้ (อนุวัฒน์ ศุภชอุฏกุล บรรณาธิการ แปลโดย ลักษณ์า เดิมศิริกุลชัย และ สุชาดา ตั้งทางธรรม, 2541: 10)

1. ความร่วมมือและนโยบายที่จะเสริมพลังและความสามารถในการควบคุมปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพของชุมชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ

2. มีความเชื่อว่า มีทรัพยากรบุคคลและความสามารถอยู่ในชุมชน

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจเป็นองค์ประกอบหนึ่งของกิจกรรมในชุมชน

4. นโยบายและกฎหมายอาจจะเกิดขึ้นในระดับชาติหรือระดับภูมิภาค แต่กิจกรรมชุมชน คือ กิจกรรมในระดับท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับความสนใจและวัฒนธรรมในพื้นที่นั้นๆ

5. สังคมจะต้องให้คุณค่ากับการดูแลผู้อื่น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการหาจุดร่วม

6. มีพลังอื่นที่อยู่นอกเหนือความควบคุมของชุมชนอีกมาก ที่มีผลต่อชุมชนและกิจกรรมชุมชน เช่น โลกาวัดันด้านอุตสาหกรรม สงคราม ภัยพิบัติด้านสิ่งแวดล้อม

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ได้มีผู้สนใจศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการบริการวิชาการแก่สังคม ไข่มกพอสมควร เช่น

พงษ์ภิญโญ ธรรมคุณ (2529:111) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์เกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในงานการบริการวิชาการแก่ชุมชนของกลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือ พบว่าบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังตามความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์แตกต่างกัน

ทพวงมหาวิทยาลัย (2530) ได้ศึกษาบทบาทและผลสัมฤทธิ์ของสถาบันอุดมศึกษาของไทยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พบว่า ภารกิจการบริการวิชาการแก่สังคมของสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพสูงและมีความตั้งใจมุ่งมั่นต่อภารกิจนี้ จึงมีโอกาสสัมฤทธิ์ผลสูงกว่าสถาบันอุดมศึกษาที่มีความพร้อมและทรัพยากรน้อยหรือไม่มีความสนใจอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และแหล่งที่ตั้งของสถาบันอุดมศึกษาในส่วนภูมิภาคย่อมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับท้องถิ่นในเขตของตนมากกว่าสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ และมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น

วราพร พลอยประเสริฐ (2538) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและความคาดหวังของผู้บริหารและวิทยากรเกี่ยวกับการให้บริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่าผู้บริหารและวิทยากรมีความคาดหวังเกี่ยวกับการให้บริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาลในระดับสูง

จากเหตุผลและผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. อาจารย์พยาบาล พยาบาลวิชาชีพ และประชาชน มีทัศนคติต่อการบริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคกลาง แตกต่างกัน
2. อาจารย์พยาบาลและพยาบาลวิชาชีพ มีทัศนคติต่อการบริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคกลาง แตกต่างกัน
3. อาจารย์พยาบาลและประชาชน มีทัศนคติต่อการบริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคกลาง แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการบริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคกลาง จำนวน 8 แห่ง ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่เปิดสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ 4 ปี หรือเทียบเท่าปริญญาตรี ที่เปิดดำเนินการมาแล้วอย่าง

ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์พยาบาล พยาบาลวิชาชีพ ประชาชน และผู้เชี่ยวชาญ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.1 สภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล
 - 2.2 ทักษะต่อการบริการวิชาการแก่สังคม ใน 4 ด้าน ได้แก่
 - 2.2.1 การบริหารจัดการ
 - 2.2.2 การจัดสรรงบประมาณ
 - 2.2.3 ประเภทของกิจกรรม
 - 2.2.4 การประเมินผล

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การบริการวิชาการแก่สังคม หมายถึง กิจกรรมที่วิทยาลัยพยาบาลได้จัดเพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการหรือการให้บริการทางด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน โดยจัดดำเนินการตามนโยบาย 4 ด้าน คือ 1) การบริหารจัดการ 2) การจัดสรรงบประมาณ 3) ประเภทกิจกรรม โดยครอบคลุม 3 งาน คือ งานบริการวิชาการและวิชาชีพ งานสาธารณสุขสาธาณสุข และงานชุมชนสัมพันธ์ และ 4) การประเมินผล

สภาพปัจจุบันและปัญหา หมายถึง สภาพที่มีการปฏิบัติอยู่จริงในปัจจุบันเกี่ยวกับการบริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคกลาง และปัญหาที่พบ ในด้านการบริหารจัดการ การจัดสรรงบประมาณ ประเภทกิจกรรม และการประเมินผล

ทักษะของอาจารย์พยาบาล พยาบาลวิชาชีพ และประชาชน หมายถึง แนวความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาลหรือพยาบาลวิชาชีพหรือประชาชน ต่อการบริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคกลาง ในด้านการบริหารจัดการ การจัดสรรงบประมาณ ประเภทกิจกรรม และการประเมินผล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการพัฒนาอาจารย์พยาบาล พยาบาลวิชาชีพ ในการให้บริการวิชาการแก่สังคม
2. เป็นแนวทางในการวางแผนและกำหนดนโยบายการให้บริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยพยาบาล ให้เป็นรูปแบบที่ชัดเจน